

JAVASLAT

Marschalkó villa

a Pomázi Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Babos Rezső

Kelt: Pomáz. 2020. október 25.

a javaslattevő aláírása:

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/**szervezet**/vállalkozás) neve, címe:

Pomáz Barátai Társaság 2013 Pomáz, Luppy Vidor utca 2.

---

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: *Babos Rezső*

Levelezési cím:

Telefonszám: +

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: ***Marschalkó villa***

---

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: (csak egy jelölhető)

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☒ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	
-

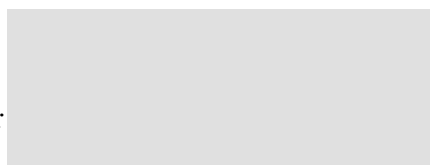
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: *Pomáz, Orgona utca 11./b*

---

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
-

a javaslattevő aláírása:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Marschalkó Béla 1884-ben született a Gömör vármegyei Likéren, és 1962-ben halt meg Budapesten. A Farkasréti temetőben nyugszik a Lánchíd oroszlánjait faragó szobrászművész nagypapjával együtt.

Marschalkó Béla a **Kós Károly** (1883-1997) nevéhez fűződő **Fiatalok csoportjának** holdudvarához tartozó építész. Műegyetemi hallgatóként, majd az egyetem elvégzése után családi kapcsolatai révén a „Korb és Giergl” építészirodában dolgozni kezdő Marschalkó saját hangját a magyaros stílus formavilágát Erdélyből eredeztető építészek között találta meg.

1910-ben állást változtat és kortársával, **Zrumeckzy Dezsővel** (1883-1917) építészirodát nyitnak. Zrumeckzy korai halála után (1917) ő lesz az iroda vezetője.

Kós Károlytól, Zrumeckzyn keresztül egyenes út vezet a pomázi Orgona utcában lévő tiszta, erdélyi-magyar stílusú villához, melyet Marschalkó a szülei számára álmodott meg.

(A tervrajzok némelyikén magának Zrumeckzynek a kézjegyét is láthatjuk.) A pomázi villa Marschalkó több épületével együtt műemléki védelem alatt áll.

Az Orgona utcai villa - a nagy világegés előtt - **1910-ben épült** vélhetően Marschalkó első munkái egyikeként. **Kivitelezője** a pomázi **Tompach József** volt. Az épület nem csak építészeti volt kiemelkedően kifinomult családi fészek, hanem a közvetlen családi kapcsolatok révén gépészetileg is magán hordozta a kor legkorszerűbb technikai színvonalát.

(Marschalkó Béla édesapja Marschalkó Richárd (1856-1938) gépészmérnök volt. Sógora pedig Pattantyús-Ábrahám Géza (1885-1956) gépészmérnök, akadémikus professzor, nemzetközileg elismert tudós és a gépészet egyik kiemelkedő személyisége. Mindketten később a villa lakói voltak.)

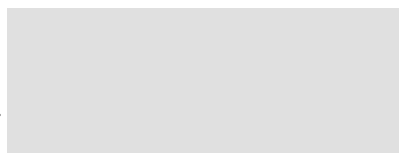
Az erőt, méltóságot és egyben nyugalmat sugárzó háromszintes épület alsó szintje félig a földre épült, felső szintje a félig beépített tetőtér. Az alsó szinten lévő dongaboltozatos borospince még az előző házból maradt meg. A ház lényegi jellemzője a mozgalmas tömegformálás és a meredek tetőzet mellett a látszó szerkezetek alkalmazása volt: az alsó szintet eluraló terméskőfal, a fő helyiségekben a faragott gerendázatú fafödém és tartó oszlopok, a falakon túlnyúló faragott szarufák, a díszítésekkel gazdagított kovácsoltvas rácsok, a duplaszárnyú, félköríves záródású vaskapu, a külső lépcsőt kísérő kovácsoltvas lánc (volt). A hármas osztású, fölül kazettás ablakok az acélgerendás áthidalóval már a kor szellemében készültek. Külön érdekessége az épületnek a fűtéstechnika: a fűtőhelyiségből induló, a földszinti hall padozatába beépített dongaboltozatos légfűtés-csatorna.

A villaépület még ma is kiemelkedően magas építészeti nívót képvisel, annak ellenére, hogy évtizedekig nem gondozták belső terét az államosítás után szétszabdalták (hat szükségelakást kialakítva benne).

Marschalkó Zrumeckzy Dezsővel évekig dolgozott együtt, így lett a Wekerle telep Zrumeckzy kapuja, a Tormay Cecil villa valamint Herczeg Ferenc villája és az Áldás utcai iskola épülete is közös munkásságuk eredménye.

Marschalkó műve még többek között Ózdon a Velence telep, az Altiszti- és Munkás Olvasó Egylet épülete valamint a salgótarjáni acélgyári társulati iskola is.

a javaslattevő aláírása:

Marschalkó Béla életében életműve kapcsán nem részesült elismerésben. Az ötvenes években nyugdíjától megfosztva a házaspárt kitelepítették. Ekkor veszítette el feleségét. S ezt akkor egyszerre kellett meg- és túlélnie egy kiváló építésznek, amihez neki csak az Istenbe vetett rendíthetetlen hite tudott erőt adni.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Marschalkó Béla korának a magyar szecessziónak jeles építészete volt. Munkásságának szép példája a szülei számára megálmodott villa, ami mind épületileg, mind épületgépészetileg eszenciája volt a korabeli építési kultúrának. A villa sürgős rekonstrukcióra szorul, de még ebben az állapotában is komoly építészeti érték hordozó.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források stb.)

Források:

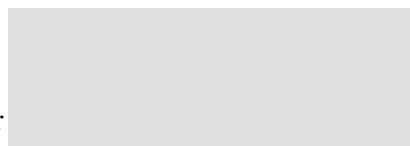
- Gerle-Makovecz-Kovács: *A századforduló magyar építészete - 1990. Szépirodalmi Könyvkiadó - Bonex, Budapest*
- *A Munkaadó, 1930 (17. évfolyam, 1-52. szám) 1930-12-24 / 52. szám*
- *Központi Értesítő, 1912 (37. évfolyam, 2. félév) 1912-12-08 / 98. szám*
- *Nógrád Megyei Hírlap, 2014. december (25. évfolyam, 277-300. szám) 2014-12-03 / 279. szám*
- *Fodor Béla: Építőművészek Ybl és Lehner korában*
- <https://www.facebook.com/baranyaijozsef/posts/457806534286030>
- <https://www.kfki.hu/~mzimanyi/giergl/csaladtagok.html>
- <http://epklub.blogspot.com/2015/10/>
- <http://velencetelep.hu/index.php/11-hirek/37-uj-koentoest-kap-velence-telep>
- <http://velencetelep.hu/index.php/achivum>
- <http://velencetelep.hu/index.php/toertenelem>

---

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe (ha van):

Kelt: Pomáz, 2020. október 25.

a javaslattevő aláírása:

III. KÖTELEZŐ MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Fényképek

*Marschalkó Béla
1884-1962*

*Marschalkó villa
(Pomáz, Orgona utca 11.)*

Marschalkó villa – oldal homlokzat

Marschalkó villa – hátsó fronti homlokzat

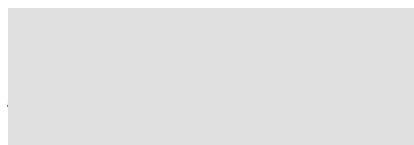

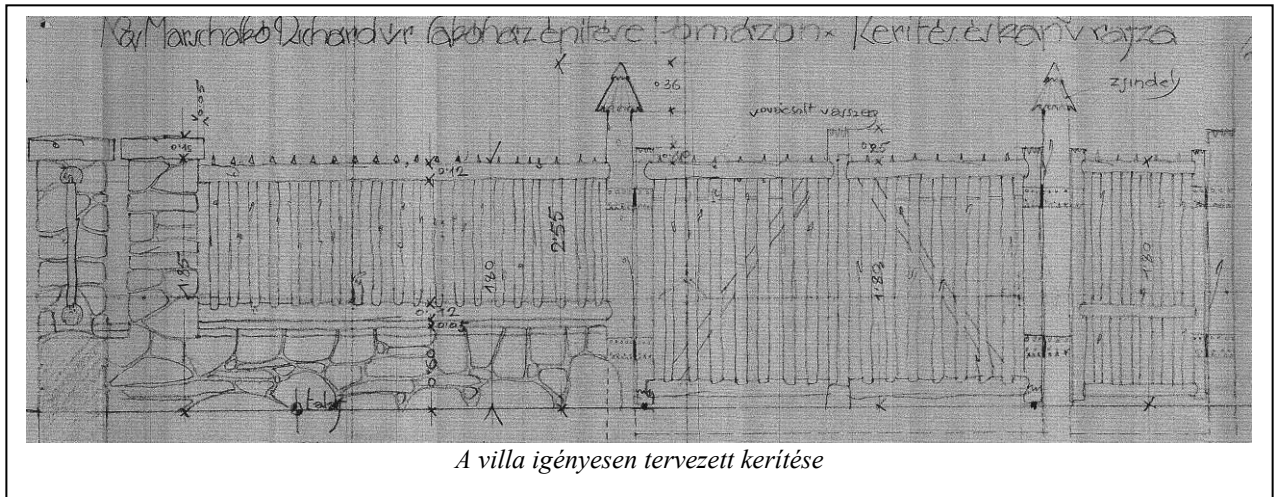
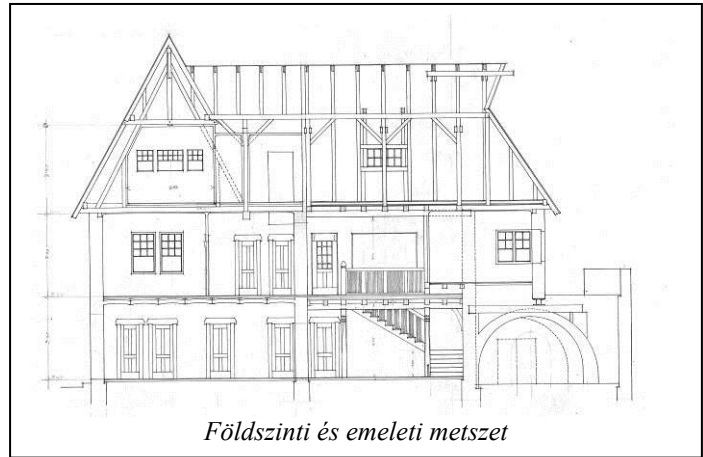
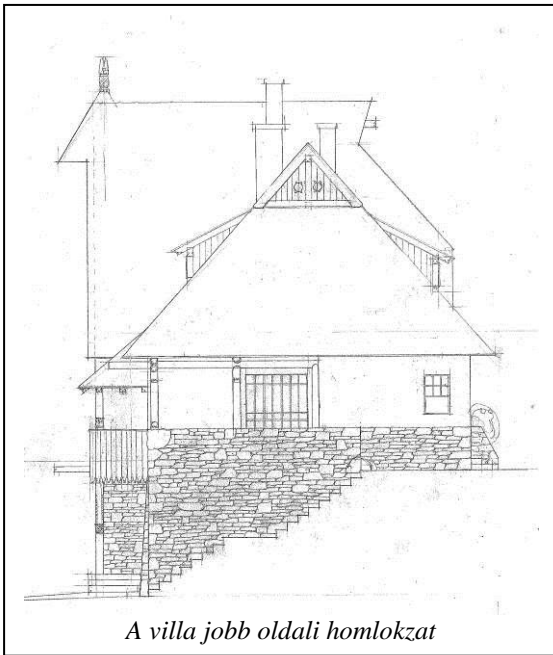
A villa, ahogy megálmodták – utcai homlokzat

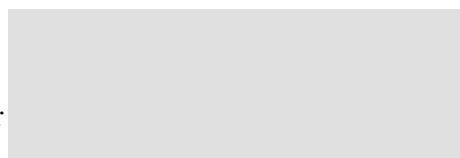
A villa hátsó fronti homlokzata

a javaslattevő aláírása:

a javaslattevő aláírása:

2. sz. melléklet: - Hungarikum törvénynek való megfeleltetés

A Marschalkó villa (Pest megye, Pomáz, Orgona u. 11/b. szám alatti, 1610/1 helyrajzi számú ingatlan) 2009-ben műemlékké lett nyilvánítva. Műemléki azonosítója: 12205

3. sz. melléklet: A fenti melléleteket csatoltam:

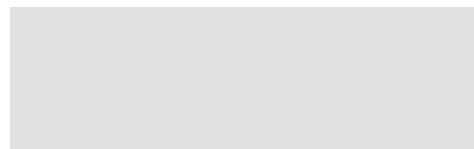
 M_villa_hatso_homlokzat.jpg	JPG fájl	522 KB
 M_villa_Majdan_felol.jpg	JPG fájl	883 KB
 Marschalko_Bela.jpg	JPG fájl	4 KB
 Marschalko_hatso_homlokzat_rajz.jpg	JPG fájl	2 073 KB
 Marschalko_homlokzat_utcai.jpg	JPG fájl	3 986 KB
 Marschalko_Kerítés_rajz.jpg	JPG fájl	1 210 KB
 Marschalko_metszetek.jpg	JPG fájl	598 KB
 Marschalko_oldal_homlokzat_rajz.jpg	JPG fájl	501 KB
 Marschalko_villa.jpg	JPG fájl	18 KB

Kelt: Pomáz, 2020. október 25.

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT*

Alulírott, **Babos Rezső** hozzájárulok, hogy az általam készített és fentebb felsorolt a „**Marschalkó villa**” című települési értéktárba való javaslattevelhez illetve a fentebb *csatolt Dokumentumokat és fényképeket* a **Pomázi Települési Értéktár Bizottság**, (valamint a Pest Megyei Értéktár vagy ahhoz kapcsolódó intézmény, szervezet) korlátlanul, bármikor térítés- és díjmentesen felhasználhassa, nyilvánossá tegye a helyi értékek adminisztrációja, archiválása, dokumentálása és népszerűsítése céljából.

Kelt: Pomáz, 2020. október 25.

* A hozzájáruló nyilatkozat nem visszavonható!

a javaslattevő aláírása:

